

2. Brislin, R. W., Yoshida, T. (1994). Intercultural Communication Training: An Introduction. Thousand Oaks.
3. Sadokhin, A. P. (2006). Intercultural communication: Uch. pos. – Moskva, 288 p.
4. Nechvolod, L. I. (2007). Modern dictionary of foreign words. Xarkiv: TORSING PLUS, 768p.
5. Theyr, L. (1968). Communication and System in Organization, Management and Interpersonal Relations. Homewood (Illinoice).
6. Spirin, L. F. (1984). Analysis of educational situations and the solution of pedagogical problems. Yaroslavl: Yaroslavl Pedagogical Institute, 130 p.
7. Tatarko, A. N., Lebedeva, N. M. (2002). Training of Intercultural Competence. Moskva, 416 p.

Матеріал надійшов до редакції 10.01.2021 р.

УДК 327.019.5(470):356.164:796.92.093.642

Сергій Кулик,

кандидат політичних наук,

доцент кафедри міжнародних відносин і регіональних студій,

Волинський національний університет імені Лесі Українки,

ORCID ID 0000-0001-7520-7426

kumys@ua.fm

Євгенія Вознюк,

кандидат політичних наук,

доцент кафедри міжнародних відносин і регіональних студій,

Волинський національний університет імені Лесі Українки,

ORCID ID: 0000-0002-7828-7430

voznyuk.yevhenija@vnu.edu.ua

DOI 10.29038/2524-2679-2021-01-82-101

ФЕЙК РОСІЙСЬКОЇ ПРОПАГАНДИ: ОЛЕНА ПІДГРУШНА – СНАЙПЕР АТО

Гібридна війна, розв'язана Російською Федерацією проти України, ведеться одразу на декількох рівнях і напрямках, одним із яких є інформаційний. Фейки російської пропаганди безпосередньо пов'язані з питанням національної безпеки України: розп'ятий хлопчик у Слов'янську, раби для Національної гвардії України, «фашисти» на Майдані, візитка Яроша тощо. Ще одним прикладом деструктивної інформаційної роботи Кремля

в травні 2014 р. став фейк про те, що Олена Михайлівна Підгрушна (Olena Pidhrushna), капітан збірної України з біатлону, олімпійська чемпіонка в естафеті на зимових Олімпійських іграх у Сочі, як снайпер бере участь в антитерористичній операції (АТО) на сході України.

У статті проаналізовано особливості побудови російськими мас-медіа фейку «про снайпера О. Підгрушну в зоні АТО», його спростування українською стороною та наслідки фейку для спортсменки. Використовуючи структурно-функціональний метод дослідження, з'ясували зміст і структуру цього фейку, створення ефекту «фейк у фейкові». Проведений івент- та контент-аналіз дали підстави зробити висновок, що розробники фейку цілеспрямовано підібрали події, висловлювання із професійної кар'єри О. Підгрушної, вихопивши їх із конкретної ситуації, телевізійного сюжету. Порівнявши реальні факти з біографії й спортивних досягнень О. Підгрушної з маніпулятивною інформацією, наведеною ворожою пропагандою у фейку, установили причинно-наслідкові зв'язки в «конструюванні» фейку, а також його дотичні підстави. Звернуто увагу, що фейк негативно вплинув на емоційний стан О. Підгрушної, змусив її переглянути свої погляди. Доведено, що повільне подолання владою зловбодених проблем українського суспільства створює сприятливий ґрунт для виникнення різноманітних фейків, їх сприйняття соціумом. Стверджується, що цей фейк був добре продуманою й цілеспрямованою інформаційно-пропагандистською атакою на титуловану українську спортсменку та вітчизняний спорт загалом. У статті наведено докази на підтвердження слів О. Підгрушної про те, що «ідеологічна машина у наших сусідів працює настільки потужно, що поки не дає шансів вести діалог, пояснити свою позицію. Це стосується навіть спортсменів, які завжди поза політикою».

Ключові слова: пропаганда, фейк, гібридна війна, АТО, снайпер, олімпійська чемпіонка, біатлон.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Російські ЗМІ продовжують поширювати фейкові повідомлення про події в Україні, спекулюючи при цьому людським життям. Об'єктом таких маніпуляцій російська пропаганда обрала також українських спортсменів. Наприклад, один із фейків про те, що тренер із фітнесу став бойовиком «Правого сектору», який приїхав на Донбас для дестабілізації ситуації. Цього «українського націоналіста», «упійманого» на Донбасі, за інформацією видання «LifeNews», донецькі сепаратисти представили Віталієм Ковальчуком – бійцем «Правого сектору» з Вінниці. Насправді В. Ковальчук працював у київському спортклубі «GymFit», на сайті якого можна знайти

його фото та інформацію про нього [1]. Найбільш резонансним в історії російсько-українського збройного конфлікту став фейк про снайпера АТО – олімпійську чемпіонку-біатлоністку Олену Підгрушну. Зміст його шокував О. Підгрушну, представників вітчизняної спортивної громадськості та викликав значний резонанс у суспільстві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сутність маніпулятивного впливу на свідомість людей через засоби масової інформації, інтернет вивчали Г. Почепцов, О. Рябоконт, О. Пригорницька. Окремі аспекти інформаційної війни та антиукраїнської пропаганди розглядають у своїх публікаціях В. Гребенюк, М. Кіца, Л. Макаренко, А. Марущак, К. Молодецька, І. Мудра, Е. Паршакова, О. Саприкін, В. Цимбалюк, Р. Черниш, Н. Карпчук, Б. Юськів та ін. Однак ще досі недостатньо висвітленими залишаються дослідження конкретних технологій, інструментів пропагандистського впливу Російської Федерації на вітчизняний спорт і спортсменів, з'ясування їхніх наслідків для об'єктів впливу й громадськості. Адже фейки про українських спортсменів журналісти та експерти сайтів «Медіакритика», «Mediasapiens», «Детектор медіа», «Stop.Fake», «MediaLab», інформаційна агенція «Центр журналістських розслідувань» розглядали в загальному переліку інформаційних «вкидів» кремлівської пропаганди. Загалом, усе більша кількість вітчизняних науковців, експертів, журналістів цікавиться проблемами поширення фейків як соціального явища й боротьби з ними.

Проаналізовано численні новинні інформаційні повідомлення, подані в різних засобах масової комунікації із приводу появи, поширення фейку про те, що «О. Підгрушна – снайпер АТО», його коментування та спростування. Так, представники організації «StopFake» детально проаналізували його зміст, аргументовано спростували абсурдність усіх наведених у ньому звинувачень [2]. Частково фейк про О. Підгрушну розглянуто в статті «Допомога й участь вітчизняних спортсменів у проведенні Антитерористичної операції в Донецькій та Луганській областях України» [3].

Мета роботи – з'ясувати особливості побудови російськими мас-медіа фейку «про участь української біатлоністки О. Підгрушної як снайпера у зоні АТО», його спростування українською стороною й наслідки фейку особисто для О. Підгрушної.

2. МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ

Автор проводив дослідження за таким алгоритмом: зміст і поширення фейку (ефект «фейк у фейкові»); спростування та реакція на

фейк (аргументи чому об'єктом для фейку обрали саме О. Підгрушну й дотичні підстави фейку); наслідки фейку. Отже, простежено усі «видимі» етапи виникнення, поширення та спростування фейку. При цьому використано такі методи: структурно-функціональний аналіз – під час вивчення особливостей побудови фейку й змістового наповнення його елементів; контент-аналіз – для з'ясування особливостей поширення та просування фейку в різних засобах масової комунікації – у періодичній пресі Російської Федерації, соціальних мережах, а також його спростування українською стороною; за допомогою івент-аналізу ми простежили, які події передували створенню фейку й були ним зумовлені; причинно-наслідкові зв'язки дали змогу встановити, які факти з особистого життя, спортивної кар'єри О. Підгрушної використані для конструювання фейку; порівняльний метод був доречним під час зіставлення вигаданої (фейкової) інформації з реальними фактами; вплив фейку на емоційний стан О. Підгрушної ми встановили, використавши психологічний метод.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

I. Зміст і поширення фейку: 31 травня 2014 р. у своєму Твітері канал «LifeNews» розмістив повідомлення про те, що українська біатлоністка, заступник міністра молоді та спорту України О. Підгрушна бере участь в антитерористичній операції (АТО) й убивстві мирних жителів у Слов'янську. У ньому також поміщено фото жінки-снайпера із заголовком «Неслабый пол» («Неслабка стаття» – укр.), із підводкою до нього: «Ополчення заявляє, що Київ залучив до спецоперації жінок-снайперів. Попала в стегно, а цілила в пах». Пізніше в прямому ефірі телеканалу «Росія-1» у програмі «Недільний вечір з Володимиром Соловйовим» цю інформацію озвучив співголова т. зв. народного фронту «Новоросії» К. Долгов «Ви знаєте, що зараз у Слов'янську відома українська біатлоністка О. Підгрушна працює снайпером? Ось ця спортсменка, яка часто була на російських каналах, коли виступала в біатлоні. Ви знаєте, що її чоловік – член партії "Свобода" О. Кайда? Так-от, зараз Підгрушна у складі каральних українських сил працює в Слов'янську снайпером і вбиває мирних громадян». Фактичних доказів і пояснень своїй заяві К. Долгов не надав. За словами бойовиків, О. Підгрушна мала позиції на горі Карачун і звідти обстрілювала сепаратистів Слов'янська. Фейк був розтиражований і викликав "справедливе" обурення у росіян, на зразок: Запам'ятайте це обличчя! Ця тварюка не має права жити» [4]. Згодом це

повідомлення широко розповсюдили російські засоби масової комунікації в новинних рубриках «Політика», «Спорт», «У світі».

Ефект «фейк у фейкові». Навіть уже після офіційного спростування цієї інформації, засоби масової комунікації РФ продовжували «розганяти» інформаційну хвилю. Так, кореспондент «Російської газети» під заголовком «Спорт низьких досягнень» [5] коментуючи фотографію, на якій молода жінка, віддалено схожа на О. Підгрушну, позує в камуфляжній формі з автоматом у руках на горі Карачун під Слов'янськом, у таборі сил т. зв. «антитерористичної операції», справедливо зауважує, що «стовідсотково впізнати олімпійську чемпіонку Сочі-2014 Підгрушну за цією фотографією досить складно, хоча й повністю заперечувати схожість теж не можна». Цей автор заперечує спростування самої О. Підгрушної, та подає інші аргументи, які, на його думку, посилюють схожість з українською спортсменкою. А саме, О. Підгрушна:

1) дружина «активного діяча українського нацизму, депутата ВРУ від партії “Свобода” О. Кайди»;

2) «неодноразово демонструвала захоплення українською “національною ідеєю”: викрикувала гасла “євромайдану” під час церемонії нагородження на чемпіонаті світу з біатлону у минулому грудні»;

3) заявляла, що ніби вже готова до війни і чекає якогось «виклику». «Кращі снайпери – це біатлоністи, тому нас можуть викликати у будь-який момент», – заявила Підгрушна в одному із останніх інтерв'ю;

4) працює заступником міністра у Міністерстві молоді і спорту України, а її начальник – «Д. Булатов, лідер т. зв. “автомайдану”, який став відомим винятково як провокатор-невдаха, і з якого колишні соратники до цього часу вимагають звіт про зібрані для “автомайдану” гроші»;

5) «декілька останніх днів вона займалась організацією деяких гала-концертів і спортивних свят», «однак перевірити її слова про те, що на Карачуні вона бути не могла, неможливо, бо на сайті міністерства немає згадок про такі заходи, тому і немає нових фотографій, на яких би фігурувала Підгрушна. Але на видному місці зазначено новини про те, як “спортсмени і молодь підтримують українську армію”. “І тому не можна виключати, що слова про підтримку армії замміністра трактувала буквально – як вогневу підтримку”»;

6) «могла зробити фотографію під час т. зв. “воєнного туризму”, що набув популярності в українських високопосадовців: навіть поява

на декілька годин в зоні проведення “антитерористичної операції” гарантує отримання статусу “учасник бойових дій” з супутніми нагородами і пільгами. Як стверджують ополченці, українські політики і штабні чини активно використовують таку можливість “повоювати” з вигодою» [5].

Отже, російський журналіст інформацію про О. Підгрушну подав у контексті найактуальніших проблем українського суспільства: професійність роботи представників вітчизняних мас-медіа (п. 3), «післямайданні» розбірки між представниками державної влади країни (п. 4), недостатнє висвітлення органами державної влади України своєї роботи (комунікація з громадськістю) (п. 5), корупція в Збройних силах України щодо надання статусу «учасник бойових дій» (п. 6).

Тиражуючи фейк про О. Підгрушну, журналісти та дописувачі в коментарях укотре використали ще один фейк – *про вбивства українськими солдатами дітей у Слов'янську*. Про ці фейкові фотографії дітей неодноразово писала українська й світова преса. Вони з'явилися у російських ЗМК у 2014 р. і чудово узгоджувалися з новими – про «бойовика» О. Підгрушну. У соціальних мережах фейк запустив хвилю безапеляційних заяв і категоричних коментарів користувачів щодо «чорно-білої картини» в сучасній Україні. Це вже традиційні теми російської пропаганди: заборона в Україні радянських, російських кінокартин; заборона виступати російським виконавцям, діячам мистецтв; українські патріоти-націоналісти – це фашисти і вбивці; партія “Свобода” оправдовує спалювання живцем людей в Одесі; український націоналізм засновано на ненависті до росіян, поляків, євреїв, тобто “москалів на ножі”; чоловік О. Підгрушної разом з однопартійцями зривав медалі з грудей ветеранів Великої Вітчизняної війни; “Свобода” – це нацики, які все руйнують; Україною керують із Держдепу у ручному режимі». Такою була інформаційна «матрьошка» цього фейку.

Ефекту «фейк у фейкові» досягнуто шляхом нанизування неправдивої інформації про його дійових осіб. Наприклад, що О. Підгрушна – дружина одного з «найбільш ярих членів партії «Свобода» і «Правого сектора». Неточність у тому, що О. Кайда не був членом «ПС», а, як відомо, «правоекстремістська організація «Правий сектор» – це найбільше «страховище» кремлівської пропаганди. І, як підсумок, «з усього перерахованого стає зрозуміло, що спортсменка – серйозний прихильник нової влади». Також створена множина фейків про О. Кайду. У російськомовній Вікіпедії про нього зазначено таку інформацію: «Участь у військових діях: збройний конфлікт на сході України. [...]».

«26 серпня 2014 р. разом з групою депутатів від “Свободи” відправився у зону збройного конфлікту на сході України. Є заступником голови ВО “Свобода” з військових питань». Тут є гіперпосилання на «збройний конфлікт на сході України» [6]. Крім того, неточно названо місто, у якому працював О. Кайда: Вінниця – замість Вінники (Львівська обл.). Отже, ефект «фейк у фейкові» розрахований на те, щоб заплутати читача-глядача, переключати його увагу з однієї неправдивої інформації на наступні.

II. Реакція на фейк його спростування. О. Підгрушна спростувала цю інформацію, заявивши, що, «враховуючи, що я на сьогоднішній день повністю віддаюся роботі в Міністерстві, роботі з дітьми та спортсменами, ця інформація викликала у мене шок і відчуття несправедливості. Це позбавлені сенсу домисли й повна маячня. Вчора і сьогодні я брала участь у гала-концертах, спортивних святах в Києві. Ніхто і ніколи не пропонував мені приймати участь в АТО» [7]. Також О. Підгрушна вважала, що це частина російської пропаганди: «Вони можуть взяти будь-яку людину, представивши її під чужим прізвиськом. Напевно, ці «журналісти» вирішили згадати давню історію з прибалтійськими біатлоністками, які нібито воювали в Чечні». Пресслужба Федерації біатлону України також повідомила, що «нічого такого не відбувається і українська біатлонна команда перебуває на тренуваннях у повному складі, ні у яких воєнних чи бойових діях вони участі не беруть. О. Підгрушна як заступник міністра спорту України веде активну роботу, проводить численні зустрічі, щодня ми бачимо її в приміщенні міністерства. Тому навіть мови не може бути про те, що біатлоністи України задіяні у бойових діях як снайпери». У Федерації особливо відзначили, що вважають таку інформацію пропагандистським продуктом російських ЗМІ» [8]. Представники організації «Stop-Fake» порівняли фото жінки, яке подали російські ЗМК як доказ участі О. Підгрушної в АТО, зі справжніми фото спортсменки й дійшли висновку, що форма вух, носа, очей і лінія шиї тієї жінки відрізняються від Оленених [9].

Чому об’єктом для фейку обрали саме постать О. Підгрушної?

1) *Політичні вчинки О. Підгрушної та її спортивні досягнення, зокрема, на XXII Олімпійських іграх у Сочі-2014.* На початку грудня 2013 р. жіноча команда України з біатлону здобула «золото» в естафеті на другому етапі Кубка світу в Хохфільцені (Австрія). О. Підгрушна – капітан команди в складі Ю. Джими, сестер В. і В. Семеренко, фінішувала з прапором України. Цей прапор уболівальники подарували біатлоністкам із нагоди п’ятдесятиріччя Федерації біатлону України

(вересень 2013 р.) і увесь цей час він був із ними. «Це легендарний прапор, його обписали зверху донизу і справа наліво. У кожному місті збиралися вболівальники, писали нам побажання та розписувалися. Я була в захопленні, коли у мене з'явився шанс поїхати з прапором на фініш. Збулася моя мрія фінішувати саме з цим прапором. Це символ того, що нас підтримує вся Україна, особливо в ці нелегкі дні. У нас на вулицях Києва йдуть бої, зативаються революції, тому нехай ця перемога послужить об'єднанню нашого народу». Під час нагородження біатлоністки також вигукували «За Майдан». Уболівальники відповіли спортсменкам: «Молодці!» [10]. Натомість деякі російські сайти подали інформацію так: «Підгрушна, фінішуючи на останньому етапі, взяла прапор, подарований вболівальниками збірній і, який разом із ними здійснив естафету містами України. *Зауважимо, що гасло “Разом до перемоги” (Вместе к победе), яке з'явилося на прапорі ще влітку 2013 р., збіглося з опозиційним гаслом, яке пізніше використали активісти Євромайдану, а на церемонії нагородження українські біатлоністки висловили підтримку Євромайдану, що спростовано офіційним сайтом Федерації біатлону України».*

Найвище досягнення О. Підгрушної – це золота медаль в естафеті в складі жіночої збірної України з біатлону на зимових Олімпійських іграх у російському Сочі. Значення цього успіху було надважливе: по-перше, ця медаль стала першою золотою в історії вітчизняного біатлону й першою для України на зимових Олімпійських іграх за останні двадцять років. По-друге, у боротьбі за нагороди збірна України здолала команду Росії, яку пізніше звинуватили у вживанні допінгу. Українку О. Підгрушну вважали однією з основних суперниць російських біатлоністок. По-третє, цю нагороду спортсменки присвятили усій Україні, усьому українському народові. За трагічним збігом обставин, українські біатлоністки вибороли цю перемогу в той час, коли влада вбивала мирних протестантів на Майдані в Києві й коли розпочалася активна фаза окупації Криму росіянами. Про свою мотивацію О. Підгрушна, яка бігла завершальний етап естафети, згадувала так: «Я відчувала особливу відповідальність. Переломний момент був на фінішному колі, де основні мої суперниці були лише за кілька секунд від мене. Коли я відчула, що сил уже немає, закралися сумніви: невже мене наздоженуть, невже дозволю себе обійти? А потім зібрала всю волю й подумала: нам потрібна перемога! У мене там Україна воює». І хоча через події в Києві українська гірськолижниця О. Мацьоцька зі своїм батьком-тренером узагалі відмовилися від подальшої участі в

Олімпійських іграх, «команда не мала думок не виходити на старт. З України люди надсилали велику кількість повідомлень. Вони писали: «Ми стоїмо на Майдані. Зробіть усе, щоб виграти. Доведіть, що Україна – найсильніша!» [11]. За словами О. Підгрушної, «це були якраз ті дні, коли ми не знали, в яку країну повернемося. Невідомість, невпевненість у завтрашньому дні в буквальному сенсі слова – це найтяжче. Тоді багато хто говорив, що команда має поїхати з Олімпіади. А я впевнена, що ми своїм золотом у Сочі зробили для країни значно більше, ніж якби залишили Олімпійське селище» [12]. За словами спортсменки, жіноча збірна України з біатлону на ЗОІ-2014 «не мала часу детально стежити за подіями в країні. Щось бачили по телевізору, щось в інтернеті. Мене інформацією постачав переважно чоловік. Тепер я здогадуюсь, щоб мене не засмучувати, він дуже багато чого просто не розповідав. Якби ми знали всю правду – не відомо, в якому моральному стані ми були б і не факт, що змогли б виграти естафету» [13]. Це, цитуючи сайт beztabu.net, була «медаль на піку кар'єри, ще й на ворожій території у розпал революції» [14]. По-четверте, неспортивна поведінка вболівальників. Так, після фінішу О. Підгрушна заявила про те, що «вперше в житті ми бачили, як російські вболівальники раділи промахам В. Семеренко, як російські вболівальники кричали нам по трасі, згадуючи війну, як кричали «промахніться, падайте» [15]. І додала: «коли заспокоїлася, зрозуміла, що образливі гасла водала лише групка осіб, які, вочевидь, хотіли спровокувати нас на помилку». По-п'яте, привітання з перемогою від суперниць. О. Підгрушна була вражена, «коли після фінішу наші основні суперниці – норвежки (посіли третє місце – С. Кулик) підійшли до нас і сказали, що раді нашій перемозі. Вони зауважили, що на тлі того, що відбувається у нас у країні, ми здійснили подвиг. Після цього й решта команд підходили зі словами підтримки, казали, що ми молодці, та бажали миру Україні». До речі, О. Підгрушна побувала на Майдані, коли повернулася з Олімпійських ігор.

2) Слова О. Підгрушної, вирвані з контексту телевізійного інтерв'ю, і подальша дискредитація українського біатлону як виду спорту. Розробники фейку «пригадали», що 31 травня 2014 р. в інтерв'ю О. Підгрушна промовила таку фразу: «Найкращі снайпери – це біатлоністи, тому нас можуть викликати у будь-який момент» [9]. Спортсменка мовила їх, коли підтверджувала, що купила «воєнні» облігації на підтримку української армії. Справді, 30 травня титуловані спортсмени України, серед них і О. Підгрушна, колективно купили казначейські зобов'язання «Військові», усі кошти від реалізації яких планували спрямувати на

потреби ЗС України. Приблизно п'ятдесят учасників благодійної акції на чолі з міністром молоді та спорту Д. Булатовим придбали облигації у відділенні «Ощадбанку» на Спортивній площі у столиці України [16]. (Для довідки: Патріотична кампанія Ощадбанку «Підтримай Українську армію» стартувала 15 березня і проходила під закликом «Просто зроби це!». Одна облигація коштувала 1000 грн під 7 % річних. Загальний обсяг випуску цих цінних паперів становив 100 млн грн із терміном обігу 24 місяці. Гроші від проданих облигацій пішли на підтримку української армії, на задоволення її нагальних потреб). Але це інтерв'ю лише ще раз підтверджувало, що О. Підгрушна в той момент перебувала в Києві, а не на горі Карачун під Слов'янськом. Але організатори фейку звернули увагу на те, що ці слова з'явилися у пресі під час боїв на південному сході України. Отже, громадянська позиція О. Підгрушної стала об'єктом маніпуляцій.

Також загальноприйнято, що представників біатлону називають снайперами, що пов'язано з особливостями цього виду спорту. В інтерв'ю у 2018 р. на провокаційне запитання «Чи біатлоністів вербують у снайпери?» О. Підгрушна відповіла: «Від початку біатлон – військовий вид спорту. З історії ми знаємо, що біатлоністки ставали снайперами. Ми стріляємо “на пульсі”. У стані спокою нам набагато простіше стріляти, ніж стрілку “з пульсу”. Ми більш мобільні. Стрілянина “на пульсі” – коли після пробіжки пульс 180–200 ударів», – і додала: «Чи працювала я снайпером в зоні АТО? Я там взагалі не була!» [17]. Тому, перекладаючи фейк про українського снайпера О. Підгрушну на реалії війни, де за негласним польовим законом снайперів у полон не беруть, стає зрозумілим його прихований зміст. Так, О. Підгрушна дійсно допомагала силам АТО, але це було пізніше: у липні 2014 р. вона в статусі заступника міністра разом зі своїм чоловіком, нардепом О. Кайдою, передала військову амуніцію бійцям батальйону територіальної оборони «Тернопіль». Арміїці отримали тридцять бронезилетів і тридцять касок на загальну суму понад 170 тис. грн [18].

3) *Дискредитація спортивної кар'єри О. Підгрушної.* 25 березня 2014 р. О. Підгрушну призначено заступником міністра молоді і спорту України. Імовірно, фейк розрахований на те, щоб під час паузи в спортивній кар'єрі дискредитувати відому біатлоністку в очах світової громадськості для того, аби це завадило їй продовжити спортивну кар'єру. Крім того, на той час спортсменка вже була нагороджена Орденом княгині Ольги III ступеня та лауреатом Премії Кабінету

Міністрів України «За особливі досягнення молоді у розбудові України» (2009 р.). Отже, це ще й дискредитація державних нагород України.

4) *Дискредитація кар'єри О. Підгрушної як державного службовця високого рангу.* Проглядається такий алгоритм фейку: на високі державні посади в Україні призначають колишніх убивць, затятих націоналістів, людей без моралі. Важливо також те, що О. Підгрушна на посаді заступника міністра (25 березня 2014 р. – 8 квітня 2015 р.) у Мінмолодьспорт відповідала за напрям неолімпійських видів спорту, масовий спорт, ветеранів спорту. Отже, російська пропаганда дискредитувала «київську» владу.

5) *Чоловік О. Підгрушної – «праворадикальний депутат Верховної Ради».* У травні 2013 р. О. Підгрушна одружилась із українським політиком О. Кайдою (1971 р. н.), який у 2009–2012 рр. був головою Тернопільської обласної ради, у 2012 р. обраний народним депутатом України VII скликання від ВО «Свобода» по мажоритарному округу №163 (Тернопільська область), заступник голови депутатської фракції ВО «Свобода», перший заступник голови Комітету ВРУ з питань фінансів і банківської діяльності. Під час розстрілу на Майдані 20 лютого 2014 р. О. Кайда перебував в епіцентрі подій і допомагав виносити поранених. За словами О. Підгрушної, її чоловік жодного разу не був проти того, що його дружина бере участь у російських етапах Кубка світу [19]. Так, О. Кайду в лютому 2015 р. було мобілізовано до лав ЗС України під час четвертої хвили першого етапу мобілізації, але, наголосимо, що це було пізніше.

6) *Вигадана російськими ЗМК історія про прибалтійських біатлоністок, які нібито воювали в Чечні.* Російська пропагандистська машина у своїх коментарях до фейку «про снайпершу Підгрушну у зоні АТО» доповнила його давніми «рукотворними» міфами про дівчат-снайперів із країн Балтії, т. зв. «білі колготки», котрі воювали на боці антиросійських сил і добровольчих загонів у зонах бойових дій на території держав колишнього СРСР – у Придністров'ї, Чечні, Абхазії і Пд. Осетії та інших локальних конфліктів. Тепер ці «снайперші» нібито воюють на боці Збройних сил України [20]. Були «підтягнуті» й інші історії про те, що в спецслужбах є жінки-снайпери, які прийшли зі спорту; жінки – кращі снайпери, аніж чоловіки; під час Великої Вітчизняної війни існували жіночі снайперські підрозділи [21].

7) *Гендерний складник.* Творці фейку підводять читача-глядача до думки, що війна – це не жіноча справа. Натомість, за словами сепаратистів, «Київ залучив до спецоперації жінок-снайперів», які не

лише вбивають чоловіків-солдатів, а й знущаються з них, бо «цілять у пах». Отже, зміст фейку мав чинити певний психологічний тиск на «добровольців» із т. зв. ЛНР, ДНР.

Аргументи, чому об'єктом для фейку російськими пропагандистами було обрано постать О. Підгрушної, на думку автора, умовно можна поділити на внутрішньополітичні та міжнародні. До перших належать згадки про слова О. Підгрушної, вирвані з контексту інтерв'ю, як дискредитація успіхів вітчизняного біатлону (п. 2); дискредитацію кар'єри О. Підгрушної як державного службовця високого рангу (п. 4); шлюб із політиком О. Кайдою, членом ВО «Свобода» (п. 5); до других – політичні вчинки О. Підгрушної та її спортивні досягнення (п. 1); дискредитація її спортивної кар'єри (п. 3); історія з прибалтійськими біатлоністками (п. 6) і статева приналежність (п. 7). Стверджуємо, що фейк був спрямований як проти конкретно однієї спортсменки, так і проти всього українського спорту, аби показати його як «спорт низьких досягнень» (внутрішньополітичний контекст), так і проти олімпійського руху загалом (міжнародний контекст). Також фейк про «бойовика АТО» О. Підгрушну ми розглядаємо як своєрідну часткову «компенсацію» на тлі допінг-скандалів у російському спорті.

Дотичні підстави фейку. Крім уже розглянутих нами таких «елементів» фейку, як згадка про латвійських снайперів; вирвані з контексту слова О. Підгрушної; чоловік-праворадикал та ін., існує ще один цікавий «збіг» – наявність комплексу «Снайпер». Справді, замиський комплекс із такою назвою розміщений за тринадцять кілометрів від Києва в Києво-Святошинському районі, с. Капітанівка, вул. Лісова, 1 [22]. Особливістю комплексу є наявність на його території сучасного тиру для стрільби із різних видів зброї. О. Підгрушна разом із членами збірної України з біатлону, сестрами В. і В. Семеренко та Л. Писаренко, тренувались у замиському комплексі «Снайпер» [23].

Біатлоністка О. Підгрушна – це гордість спортивного товариства Міністерства внутрішніх справ України «Динамо», яке вона представляє, і має спеціальне звання. Це звичайна практика у країнах світу. У лютому 2013 р. О. Підгрушна отримала звання капітана міліції з рук сумнівно відомого ексміністра МВС В. Захарченка. До призначення на роботу в Міністерстві молоді і спорту України вона працювала викладачем у Львівському університеті внутрішніх справ [4] – інструктором із стрільби. У спортсменки є інші численні нагороди, серед яких – і нагрудний знак МВС України «За відзнаку в службі» I ступеня. Ці дотичні підстави фейку не були використані російською пропагандою, однак, на нашу

думку, вони могли б суттєво посилити його інформаційний ефект або російська пропаганда розглядала їх як додаткові, запасні.

III. Наслідки фейку. Виділено негативні наслідки фейку особисто для спортсменки та для вітчизняних мас-медіа. Серед них – *психологічний дискомфорт О. Підгрушної, спричинений фейком*. В одному з пізніших інтерв'ю (2020 р.) О. Підгрушна так згадувала про перемогу на Олімпійських іграх-2014: «Буквально за два дні до нашого олімпійського «золота» в естафеті були розстріли на Майдані. Це було складно. І коли ця медаль сталася, то радіти перемозі ми не могли – в Україні траур. Ось на таких емоціях була та медаль. Я коли додому повернулася, то не хотіла про біатлон навіть чути. Я перегоріла після Олімпіади» [24]. Тому фейк про перебування в зоні АТО викликав у неї важкий емоційний стан. Спортсменка розповідала: «Помічниці на роботі сказали: у мережі гуляють чутки. Думаю: хтось погано пожартував. Через день-два це набрало божевільні обороти. Дзвонили журналісти, друзі, родичі. Причому тон був таким: ні, Олено, це, звичайно, брехня, але все ж? Тоді стало страшно мені і моїй родині – в той період я ходила з охороною. Відкриваю Інтернет – бачу своє фото, свою адресу та підпис: “Цю тварюку потрібно вбити”. Після цього випадку спортсменка пішла з усіх акаунтів у соціальних мережах (*лише у 2016 р. знову з'явилась на Фейсбуці*. – С. Кулик) [25]. Як наслідок, після історії з Карачуном я стала міцним горішком», – підсумувала спортсменка.

Відмова О. Підгрушної виступати й тренуватись на території Російської Федерації. У березні 2014 р. відразу після Олімпіади О. Підгрушна відмовилася брати участь у відкритих змаганнях на «Приз губернатора Тюменської області» (Росія), куди запрошують спортсменів з усього світу. Вона пояснила це тим, що не підтримує політику В. Путіна й Росії щодо України [26]. Коли О. Підгрушна тріумфально повернулася у великий спорт (після березня 2015 р.), то відмовилася проводити підготовчі збори в Росії. Своє рішення вона пояснила так: незважаючи на те, що «у Тюмені класний стадіон і чудові умови для тренувань», «наші країни зараз воюють, тому краще триматися подалі»; «мене обзивали снайпером і кіллером в Росії. І я боюсь, і чоловік за мене боїться, тим більше він зараз в армії. Ніхто не знає, яка може бути реакція з боку росіян» [27]. Проте після успішного відновлення своєї спортивної кар'єри й здобуття індивідуальних перемог та в складі жіночої збірної України з біатлону в різних видах програм, відома спортсменка змінила свою думку щодо виступів у Росії: «У мене є відповідальність перед собою, командою, країною. Етапи Кубка світу – це не моя особиста

примха, ми їдемо представляти країну. І я буду боротися за команду. А не поїхати і потім втратити рейтинг, місця – такого не може бути» [19]. Ще пізніше в інтерв'ю російському журналісту О. Підгрушна висловила переконання, що «в тому, що відбувається між нашими країнами, винна мала кількість конкретних осіб. Війна завжди комусь потрібна. Це гірко й боляче. Скільки хлопців повертається інвалідами, із поламанною психікою. Є нерозуміння між людьми, і мине чимало часу, поки рани загояться. Я дуже сподіваюся, що спорт у цьому допоможе», – підкреслила вона [25].

Виникнення некоректних ситуацій в українських засобах масової комунікації, пов'язаних із появою цього фейку. У статті без зазначення автора «Нова ганьба і скандал: дружину народного депутата з Тернопільщини назвали вбивцею (фото)» інтернет-видання «Тернопільський тиждень» («ТТ») писало, «як сайт ДОБА поширив цинічну російську брехню щодо дружини нардепа О. Кайди, олімпійську чемпіонку О. Підгрушну. І в публікації «ТТ» закликав пана О. Кайду дати відповідь на цю огидну брехню. У відповідь обурений народний депутат виступив із «Заявою з приводу брехливої публікації тернопільського інтернет-видання». У ній ідеться про те, що інтернет-газета опублікувала брехливу та абсурдну інформацію про те, що мою дружину О. Підгрушну звинувачують, що вона працювала снайпером і стріляла в “ополченців” у Слов’янську», а автор статті «бере участь у брудних іграх проросійських провокаторів та сприяє поширенню брехливої путінської пропаганди». О. Кайда вважає, що «якщо комусь «повилазило», то він готовий за власний рахунок купити окуляри», і закликав інтернет-видання «публічно вибачитись за поширення брехні та гидоти». Він висловив готовність зустрітись з автором статті, дати відповіді на запитання й пояснити, що таке морально-етичні засади журналістської професії». Редактор сайту «Доба», З. Биндас у соцмережі з приводу такого листа нардепа дала коротке спростування й написала: «Давно знаю Олексія Петровича, поважаю і все таке, але чомусь цей тон листа мене смішить і дивує. Що це за вислови такі: повилазило, мені не вистачить грошей купити вам совість і т. д. Та ще й лист офіційно розісланий прес-службою. Добре, що там матюків ще нема» [28]. Можливо, у сторін, які з'ясовували свої позиції, були ще й інші мотиви, але ефект очевидний – це виникнення непорозумінь, напруги, конфліктних ситуацій у медійній сфері.

Тому у своєму спростуванні фейку, О. Підгрушна звернулася до представників мас-медіа із закликом «більш відповідально ставитися до подачі і особливо інтерпретації інформації. Мас-медіа в нинішньому

суспільстві – дуже могутній засіб впливу на ситуацію, і цей засіб не варто перетворювати на зброю і особливо спрямовувати її проти спортсменів, дискредитуючи їх» [29].

4. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

О. Підгрушна, яка, за її словами, ніколи не належала до жодної партії та не брала участі в мітингах, розцінила фейк як бажання її знищити. Вона розуміла, що мотиви появи цієї «інформації» пов'язані з політичною ситуацією, а її статус – олімпійської чемпіонки та заступника міністра молоді та спорту України – став удаюю мішенню для маніпулювання. Організатори «гібридної» війни намагалися показати український спорт в очах російської і світової громадськості як «спорт низьких досягнень», політично ангажований, такий, що суперечить ідеалам олімпійського руху.

Російські спецслужби сконструювали фейк на вигадках і відвертій брехні, а також на ретельно підібраних реальних фактах із біографії та професійної кар'єри спортсменки. Провівши певні маніпуляції ними й успішно «вмонтувавши» в них багаторічні проблеми сучасного українського суспільства – корупція, тіньові схеми, авторитет державної влади в умовах революцій і постреволюцій, створено фейк про «бойовика АТО Підгрушну». Тиражування фейку в російських засобах масової комунікації, його коментування в соціальних мережах відновило кругообіг інших фейків – про «розп'ятого хлопчика», «українських правоекстремістів», «прибалтійських снайперш» й т. д. Вважаємо, що фейк не викликав ефекту інформаційної бомби в українському суспільстві, а тому не досяг поставленої мети, на яку сподівалися російські мас-медіа. Потрібно визнати, що цей фейк мав психологічні наслідки безпосередньо для самої спортсменки, вплинув на її світогляд, спортивну кар'єру.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Досить брехати: 20 найогидніших ляпів російських ЗМІ про події на Сході України. URL: http://24tv.ua/home/showSingleNews.do?dosit_brehati_20_nayogidnishih_lyapiv_rosiyskih_zmi_pro_podiya_na_shodi_ukrayini&objectId=448747.
2. Фейк: украинская биатлонистка Елена Подгрушная убивает детей в Славянске. URL: <https://www.stopfake.org/ru/fejk-ukrainskaya-biatlonistka-elena-pidgrushnaya-ubivaet-detej-v-slavyanske/>.
3. Кулик, С. (2014). Допомога й участь вітчизняних спортсменів у проведенні Антитерористичної операції в Донецькій та Луганській областях України, *Науковий вісник СНУ імені Лесі Українки. Міжнародні відносини*, 14 (291), с. 108–120.

4. Новосад, М. 5 фактів про біатлоністку-іменинницю Підгрушну. URL: <https://sector.depo.ua/rus/biathlon/5-faktiv-pro-biatlonistku-imeninnitsyu-pidgrushnu-09012017120000>.
5. Лихоманов, П. (2014). Спорт низких досягнень. Известную українську біатлоністку помітили в Славянське з винтовкою, *Російська газета – Столичний випуск*, № 123 (6395), 03 червня. URL: <https://rg.ru/2014/06/02/ukrainka-site.html>.
6. Кайда Алексей Петрович. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B0%D0%B9%D0%B4%D0%B0,%D0%90%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%B5%D0%B9_%D0%9F%D0%B5%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87.
7. Підгрушну в Росії вважають снайпером АТО. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/1669729-pidgrushnu_v_rosiii_vvagayut_snayperom_ato_biatlonistka_v_shotsi_1943848.html.
8. Іванович, В. Федерація біатлону України опровергає участь спортсменів в АТО на юго-востоку. URL: <http://провед.рф/society/sport/14399-fedepatsiya-biatlona-ukrainu-opроверgaet-uchastie-sportsmenov-v-ato-na-yugo-vostoke.html>.
9. Фейк: українська біатлоністка Елена Підгрушная убиває дітей в Славянське. URL: <https://www.stopfake.org/ru/fejk-ukrainskaya-biatlonistka-elena-pidgrushnaya-ubivaet-detej-v-slavyanske/>.
10. «За Майдан» – біатлоністки підтримали українців на врученні золотих медалей. URL: https://gazeta.ua/articles/sport/_za-majdan-biatlonistki-pidtrimali-ukrayin-civ-na-vruchenni-zolotih-medalej/530575.
11. Брик, А. Елена Підгрушна: «Люди з Майдану надсилали повідомлення – зробіть усе, щоб перемогти». URL: <https://nday.te.ua/olena-pidhrushna-lyudy-z-majdanu-nadsylaly-povidomlennya-zrobit-use-schob-peremohty/>.
12. Елена Підгрушна: «Хочу народити дитину». URL: <http://galsports.com/news/olena-pidhrushna-khochu-narodyty-dytynu/48502.aspx>.
13. Підгрушна: якби ми знали про події у країні, не відомо, чи змогли б виграти естафету в Сочі. URL: https://lb.ua/sport/2014/03/07/258565_pidgrushnaya_znay_sobityah.html.
14. Елена Підгрушная. URL: https://beztabu.net/elena-pidgrushnaya_p8765_biography.
15. Елена Підгрушна: Російські вболівальники кричали нам по трасі, згадуючи війну. URL: <http://ua.korrespondent.net/sport/olympics2014/3309510-olena-pidhrushna-rosiiski-vbolivalnyky-krychaly-nam-po-trasi-zghaduuichy-viinu>.
16. Спортсмени підтримали армію облігаціями. URL: ukrinform.ua/ukr/news/sportsmeni_pidtrimali_armiyu_obligatsiyami_1943636.
17. Елена Підгрушна дала відповіді на провокаційні питання (відео). URL: <http://sports.te.ua/biathlon/15000>.
18. Снітовський, О. Елена Підгрушна передала амуніцію арміям із Тернополя. URL: http://www.ukrinform.ua/ukr/news/olena_pidgrushna_peredala_amunitsiyu_armiytsyam_iz_ternopolya_1954374.
19. Заступник очільника Франківська Олексій Кайда і біатлоністка Елена Підгрушна розлучилися. URL: <https://www.blitz.if.ua/news/57263>.

20. Воронов, В. «Белые колготки» из Прибалтики и «распятые мальчишки»: как на Лубянке сочиняли фейки чеченской войны. URL: <https://www.delfi.lt/ru/news/live/belye-kolgotki-iz-pribaltiki-i-raspyatye-malchiki-kak-na-lubyanke-sochinyali-fejki-chechenskoj-vojni.d?id=83434743>.

21. Миф о «снайперша». URL: <https://peremogi.livejournal.com/1378268.html>.

22. Загородный комплекс «Снайпер». URL: <https://funtime.kiev.ua/health-n-beauty/snauper>.

23. Сбор на базе Снайпер под Киевом (май – июнь 2006). URL: <https://www.biathlon.com.ua/ua/teamgallery.php?id=23>.

24. Олена Підгрушна: «Після «золота» Сочі не хотіла про біатлон навіть чути» (Відео). URL: <http://www.ldufk.edu.ua/index.php/id-2020/articles/olena-pidgrushna-pislja-zolota-sochi-ne-hotila-pro-biatlon-navit-chuti-video-93402.html>.

25. Самбур, В. Елена Пидгрушная: «Открываю интернет, вижу свое фото и подпись: ее нужно убить». URL: <https://www.sports.ru/tribuna/blogs/russi-atteam/911609.html?BestTrends>.

26. Елена Пидгрушная: «Отказалась от поездки в Тюмень из-за политики Путина». URL: <https://www.sports.ru/biathlon/158824498.html>.

27. Пидгрушная: Меня обзывали снайпером и киллером в России. URL: <http://sport.bigmir.net/biathlon/1733700-Pidgrushnaja--Menja-obzyvali-snajperom-i-killerom-v-Rossii>.

28. Журналістка посміялася з справедливого обурення народного депутата. URL: http://www.t-weekly.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=11631:2014-06-01-12-40-01&catid=20:2011-04-13-15-05-38&Itemid=23.

29. Олена Підгрушна не бере участі у АТО і дітей у Слов'янську не вбиває. URL: <http://sports.te.ua/winter/6234>.

A RUSSIAN PROPAGANDA FAKE: OLENA PIDHRUSHNA IS AN ATO SNIPER

The hybrid warfare waged by the Russian Federation against Ukraine is being conducted at several levels and directions, information being one of them. Russian propaganda fakes are directly related to the issue of national security of Ukraine, namely, a crucified boy in Slovyansk, slaves for the National Guard of Ukraine, «fascists» on the Maidan, Yarosh's business card, and so on. One more example of the Kremlin's destructive information work in May 2014 was the fake that Olena Pidhrushna, the captain of the Ukrainian biathlon team, the Olympic champion in the relay at the Winter Olympics in Sochi, was a sniper involved in an Anti-Terrorist Operation (ATO) in the east of Ukraine.

The article analyzes the peculiarities of the Russian media construction of a fake «about sniper O. Pidhrushna in the anti-terrorist operation zone», its refutation by the Ukrainian side and the consequences of the fake for the athlete. Using the structural and functional method of the research, the author clarifies the content

and structure of this fake, the creation of the effect of «fake in a fake». The conducted event and content analyses gave grounds to conclude that the developers of the fake purposefully selected events, statements made during the professional career of O. Pidhrushna, snatching them from a specific situation, a television story. Having compared the real facts from the biography and sports achievements of O. Pidhrushna with the manipulative information provided by hostile propaganda in the fake, the author establishes causal links in the «construction» of the fake, as well as its related grounds. Special attention is drawn to the fact that the fake negatively affected the emotional state of O. Pidhrushna, forcing her to reconsider her views. It is proved that the slow overcoming of the topical problems of the Ukrainian society by the authorities creates a favorable ground for the emergence of various fakes, their perception by society. The author claims this fake was a well-thought-out and purposeful information and propaganda attack on the titled Ukrainian sportswoman and domestic sports in general. The article provides evidence for confirmation of the athlete's statement that «the ideological machine of our neighbors works so powerfully that it does not give a chance to conduct a dialogue, to explain one's personal position. This applies even to athletes who are always out of politics». Nevertheless, O. Pidhrushna believes that sport plays a crucial role in understanding and establishing peace.

Key words: propaganda, fake, hybrid warfare, Anti-Terrorist Operation (ATO), sniper, Olympic champion, biathlon.

REFERENCES

1. Dosyt brekhaty: 20 naiohydnishykh liapiv rosiiskykh ZMI pro podii na Skhodi Ukrainy. URL: http://24tv.ua/home/showSingleNews.do?dosit_brehati_20_nayogidnishih_lyapiv_rosiiskih_zmi_pro_podiya_na_shodi_ukrayini&objectId=448747.
2. Fejk: ukrainskaja biatlonistka Elena Pidgrushnaja ubivaet detej v Slavjanske. URL: <https://www.stopfake.org/ru/fejk-ukrainskaya-biatlonistka-elena-pidgrushnaya-ubivaet-detej-v-slavyanske/>.
3. Kulyk, S. (2014). Dopomoha y uchast vitchyznianskykh sportsmeniv u provedenni Antyterorystychnoi operatsii v Donetskii ta Luhanskii oblastiakh Ukrainy, Naukovyi visnyk SNU imeni Lesi Ukrainky. Mizhnarodni vidnosyny, № 14 (291), S. 108–120.
4. Novosad, M. 5 faktiv pro biatlonistku-imenynnytsiu Pidhrushnu. URL: <https://sector.depo.ua/rus/biathlon/5-faktiv-pro-biatlonistku-imeninnitsyu-pidgrushnu-09012017120000>.
5. Lihomanov, P. (2014). Sport nizkih dostizhenij. Izvestnuju ukrainskuju biatlonistku zametili v Slavjanske s vintovkoj, Rossijskaja gazeta – Stolichnyj vypusk, № 123 (6395), 03 chervnja. URL: <https://rg.ru/2014/06/02/ukrainka-site.html>.
6. Kajda Aleksej Petrovich. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B0%D0%B9%D0%B4%D0%B0,_%D0%90%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%B5%D0%B9_%D0%9F%D0%B5%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87.
7. Pidhrushnu v Rosii vvazhaiut snajperom ATO. URL: <https://www.ukrinform>.

ua/rubric-other_news/1669729-pidgrushnu_v_rosiii_vvagayut_snayperom_ato_biatlonistka_v_shotsi_1943848.html.

8. Ivanovich, V. Federacija biatlonu Ukrainy oproverkaet uchastie sportsmenov v ATO na jugo-vostoke. URL: <http://provjed.rf/society/sport/14399-fedepatsiya-biatlonu-ukrainy-oppovepgaet-uchastie-sportsmenov-v-ato-na-yugo-vostoke.html>.

9. Fejk: ukrainskaja biatlonistka Elena Pidgrushnaja ubivaet detej v Slavjanske. URL: <https://www.stopfake.org/ru/fejk-ukrainskaya-biatlonistka-elena-pidgrushnaya-ubivaet-detej-v-slavyanske/>.

10. «За Майдан» – біатлоністки підтримали українців на врученні золотих медалей. URL: https://gazeta.ua/articles/sport/_za-majdan-biatlonistki-pidtrimali-ukrayin-civ-na-vruchenni-zolotih-medalej/530575.

11. Bryk, A. Olena Pidhrushna: «Liudy z Maidanu nadsylaly povidomlennia – zrobit use, shchob peremohty». URL: <https://nday.te.ua/olena-pidhrushna-lyudy-z-majdanu-nadsylaly-povidomlennya-zrobit-use-schob-peremohty/>.

12. Olena Pidhrushna: «Khochu narodyty dytynu». URL: <http://galsports.com/news/olena-pidhrushna-khochu-narodyty-dytynu/48502.aspx>.

13. Pidhrushna: yakby my znaly pro podii u kraini, ne vidomo, chy zmohly b vyhraty estafetu v Sochi. URL: https://lb.ua/sport/2014/03/07/258565_pidgrushnaya_znay_sobit-yah.html.

14. Elena Pidgrushnaja. URL: https://beztabu.net/elena-pidgrushnaya_p8765_biography.

15. Olena Pidhrushna: Rosiiski vbolivalnyky krychaly nam po trasi, zghaduiuchy viinu. URL: <http://ua.korrespondent.net/sport/olympics2014/3309510-olena-pidhrushna-rosiiski-vbolivalnyky-krychaly-nam-po-trasi-zghaduiuchy-viinu>.

16. Sportsmeny pidtrymaly armiiu oblihatiemy. URL: ukrinform.ua/ukr/news/sportsmeni_pidtrimali_armiyu_obligatsiyami_1943636.

17. Olena Pidhrushna dala vidpovidi na provokatsiini pytannia (video). URL: <http://sports.te.ua/biathlon/15000>.

18. Snitovskyi, O. Olena Pidhrushna peredala amunitsiiu armiitsiam iz Ternopolia. URL: http://www.ukrinform.ua/ukr/news/olena_pidgrushna_peredala_amunitsiyu_armiysyam_iz_ternopolya_1954374.

19. Zastupnyk ochilnyka Frankivska Oleksii Kaida i biatlonistka Olena Pidhrushna rozluchylisia. URL: <https://www.blitz.if.ua/news/57263>.

20. Voronov, V. «Belye kolgotki» iz Pribaltiki i «raspyatye mal'chiki»: kak na Lubjanke sochinjali fejki chechenskoj vojny. URL: <https://www.delfi.lt/ru/news/live/belye-kolgotki-iz-pribaltiki-i-raspyatye-malchiki-kak-na-lubyanke-sochinyali-fejki-chechenskoj-vojny.d?id=83434743>.

21. Mif o «snajpersha». URL: <https://peremogi.livejournal.com/1378268.html>.

22. Zagorodnyj kompleks «Snajper». URL: <https://funtime.kiev.ua/health-n-beauty/snayper>.

23. Sbor na baze Snajper pod Kievom (maj – ijun' 2006). URL: <https://www.biathlon.com.ua/ua/teamgallery.php?id=23>.

24. Olena Pidhrushna: «Pislia «zolota» Sochi ne khotila pro biatlon navit chuty» (Video). URL: <http://www.ldufk.edu.ua/index.php/id-2020/articles/olena-pidgrushna-pislja-zolota-sochi-ne-xotila-pro-biatlon-navit-chuti-video-93402.html>.

25. Sambur, V. Elena Pidgrushnaja: «Otkryvaju internet, vizhu svoe foto i podpis': ee nu-zhno ubit'». URL: <https://www.sports.ru/tribuna/blogs/russiateam/911609.html?BestTrends>.

26. Elena Pidgrushnaja: «Otkazalas' ot poezdki v Tjumen' iz-za politiki Putina». URL: <https://www.sports.ru/biathlon/158824498.html>.

27. Pidgrushnaja: Menja obzyvali snajperom i killerom v Rossii. URL: <http://sport.big-mir.net/biathlon/1733700-Pidgrushnaja--Menja-obzyvali-snajperom-i-killerom-v-Rossii>.

28. Zhurnalistka posmiialasia z spravedlyvoho oburennia narodnoho deputata. URL: http://www.t-weekly.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=11631:2014-06-01-12-40-01&catid=20:2011-04-13-15-05-38&Itemid=23.

29. Olena Pidhrushna ne bere uchasti u ATO i ditei u Sloviansku ne vbyvaie. URL: <http://sports.te.ua/winter/6234>.

Матеріал надійшов до редакції 05.01.2021 р.

УДК 811.111'28:070(=111)

Олена Круглій,

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри іноземних мов та перекладу,

Волинський національний університет імені Лесі Українки,

ORCID ID 0000-0001-6346-8821

kruhlij.olena@vnu.edu.ua

DOI 10.29038/2524-2679-2021-01-101-109

ПОЛІТИЧНИЙ ЖАРГОН ТА ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ (НА ПРИКЛАДІ ТЕКСТІВ АНГЛОМОВНИХ ЗМІ)

У статті розглянуто основні особливості політичного жаргону в текстах англomовних ЗМІ. Систематизовано характеристики досліджуваних одиниць як одного з різновидів нелітературної лексики. На основі отриманих даних синтезовано дефініцію термінів «політичний сленг» і «політичний жаргон». У дослідженні окреслено роль політичного жаргону на сторінках сучасних англomовних ЗМІ. Уточнено поняття експресивності як лінгвістичного терміна. Виявлено основні фактори широкого використання політичних жаргонізмів у соціально-публіцистичному дискурсі. Проаналізовано структурні характеристики політичних жаргонізмів та словотвірні засоби, що слугують експресивності досліджуваної лексики англійської мови. Наведено приклади політичних жаргонізмів – акронімів, складноскорочених і складних слів, телескопічних утворень, ідіоматичних висловів.